

Aluepoliittinen ohjelma

2007

Aluepoliittinen ohjelma

1. Johdanto

Globalisaatio, Euroopan yhdentymisen ja tietoyhteiskunnan läpimurto ovat tuoneet mukanaan suuria muutoksia suomalaiseen yhteiskuntaan. Viime vuosikymmenen aikana maamme aluepolitiikan vaatimukset ovat muuttuneet huomattavasti suhteellisen lyhyessä ajassa. Liittymällä Euroopan unioniin Suomi sai aivan uudenlaisen työkalupakin rakennerahasto- ja maatalouspolitiikan ohjelmien kautta. Nyt EU:n laajeneminen asettaa suuria vaatimuksia Suomen aluepolitiikan tarkkailuun.

Viime vuosikymmenen aikana maamme kasvu on ollut hyvällä tasolla ja työllisyystilanne on parantunut koulutukseen, tutkimukseen ja kehitykseen suunnattujen strategisten panostusten ansiosta. Globaalissa toimintaympäristössä on jatkuvasti arvioitava mihin kilpailuetuihin paikalliset ja alueelliset toimijat voivat vaikuttaa. Globalisaatio on siten antanut uutta vauhtia aluepolitiikkaan.

Globalisaatio koskettaa paikallisen tason toimijoita selkeämmin kuin koskaan aiemmin. Tällainen kehitys on sekä tarpeellista että toivottavaa, mutta vähentää samanaikaisesti valtion mahdollisuuksia vaikuttaa aluepolitiikkaan. Aluepolitiikkaa vauhditetaan siten alhaalta ylöspäin.

Menestyvä aluepolitiikkaa hyödyttää koko väestöä. Se edistää tasapainoista valtion ja maaseudun välistä kehitystä, jolloin ihmiset voivat elää ja vaikuttaa samanarvoisina. Juuri tämän kaltaisen aluepolitiikan on kummuttava ruohonjuuritasolta eikä sitä voida ohjata ainoastaan ylhäältä käsin.

Asuinalueemme Suomessa ovat erilaisia ja niiden luonnolliset ja kulttuurilliset tarpeet sekä ehdot ovat erilaisia. Mahdollisuudet ja uhkat, vahvuudet ja heikkoudet vaihtelevat alueittain. Elinehtojen muututtua rajusti useilla paikkakunnilla vaaditaan aluepolitiikalta uusia otteita. Ongelmien ytimeen pääsemiseksi meidän täytyy kohdistaa toimenpiteemme tarkasti. Meidän täytyy luoda edellytykset sellaiselle aluepolitiikan synnylle, josta me kaikki hyödyimme, ja jotta koko maamme säilyy elinvoimaisena.

2. Aluepoliittisen rakenteen tausta

Euroopan unionissa rakennerahastopolitiikka on vaikuttanut eniten aluepolitiikan muodostumiseen. Euroopan rakennerahastopolitiikan strategia tulevalle ohjelmakaudella 2007 – 2013 on vahvistaa kansallista ja alueellista kilpailukykyä, lisätä työllisyyttä ja parantaa hyvinvointia. Toimenpiteet kohdistetaan erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen suuriin haasteisiin, harvaan asuttuihin alueisiin ja niihin Etelä- ja Länsi-Suomen alueisiin, joiden tilanne on haasteellisin.

Kansallista aluepolitiikkaa hoitaa sisäasiainministeriö, jolla on yhteensovittava tehtävä. Aluekehitystä koskevan lain mukaan valtiolla ja kunnilla on vastuu aluepolitiikasta. Kuntien työkalu on maakuntaliitot, jotka luovat strategiat maakuntasuunnitelmassa, maakunnan kehittämisohjelmassa ja maakuntakaavassa.

Aluepolitiikkaa ohjaavia erityisohjelmia ovat aluekeskus-, osaamiskeskus- ja saaristo-ohjelma sekä maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma. Lisäksi aluekeskusohjelman yhteydessä on ollut erityispanostuksia kaupunkipolitiikkaan pääkaupunkiseudun vaikutusalueilla. Eritysohjelmat heijastuvat myös paikallisstrategioihin. Aluepolitiikan varat kanavoidaan ministeriöiden kautta ja paikallishallinto jakaantuu pääasiassa maakuntaliitoille, TE-keskuksille ja lääninhallituksille.

Vakaan ja tasapainoisen kehityksen kannalta on tärkeintä, että valtio ja kunnat vastaavat julkisista palveluista. Laajasti käytössä oleva aluepolitiikka rakentuu ajatukselle, että valtio ja kunnat vastaavat palvelujen saannista koko maassa samoin perustein. Paikallinen itsehallinto jakaa käytettävissä olevat varat parhaalla mahdollisella tavalla. Kapea-alaisen aluepolitiikan tulee tarjota työkaluja kasvuun, työllistämiseen ja kestävään kehitykseen paikallisilla ehdoilla.

3. Perusedellytykset ja visio

Voidaksemme elää ja toimia kaikkialla Suomessa on ratkaisevan tärkeää, että peruspalvelut ja infrastruktuuri toimivat. Hyvin toimiva terveydenhuolto, koulutus ja huolenpito edellyttävät vakaata kunnallistaloutta. On pidettävä yllä ja kehitettävä avointa keskustelua peruspalveluohjelmasta valtion ja kuntien välillä pitkäjänteisen taloudensuunnittelun luomiseksi.

Globaalien ja paikallisten asioiden kohdassa tarvitaan aluetasolla voimien keräämistä. Menestys globaalilla näyttämöllä edellyttää onnistuneita ratkaisuja paikallisella tasolla. Erot eri alueiden välillä voivat olla huomattavia. Strategia, joka toimii yhtäällä, ei välttämättä toimi toisaalla. Siksi tarvitsemme eri strategioita maamme eri osiin. Tehokkaasti työtehtäviään hoitavien järjestöjen tulisi vastata strategioiden hallinnoinnista ja toteuttamisesta.

Yksi alueellisen kehityksen keskeinen menestystekijä on paikallinen sosiaalinen pääoma. Yhteisen kulttuurin tarjoama läheisyys ja yhteenkuuluvuuden tunne on hyvin tärkeää. On tärkeää myös, että asukkaat niin maalla kuin kaupungeissa saavat monipuolista kulttuuritarjontaa. Vapaaehtoistyöjärjestöt ja yhdistykset ovat suomenruotsalaisen yhteiskunnan peruspilareita. Niillä on suuri merkitys maaseudun ja saariston säilymisessä elinvoimaisena ja taajamissa asuvien suomenruotsalaisten yhteenkuuluvuuden luomisessa. Kulttuurin itsehallinnolla on juurensa näissä organisaatioissa.

Erityisen tärkeää on kiinnostavan ruotsinkielisen vapaa-ajantoiminnan lisääminen suomenruotsalaisille nuorille seuduilla, joissa valtakielenä on suomi. Olisi kehitettävä uusia, tuoreita menetelmiä toteuttaa kulttuuritoimintaa pienimuotoisessa yhteiskunnassa.

Visiomme on, että Suomi olisi maa, jossa palvelut ja menestyksen edellytykset olisivat jokaisen saatavilla asuin- tai toimipaikkaan katsomatta. Tasainen ja tasapainoinen yhteiskuntarakente antaa parhaat edellytykset suomalaisille hyötyä yrittäjyyden ja yrittäjähengen avulla muun maailman mahdollisuuksista ja luoda itselleen hyvää elämä.

Rkp:n mielestä

- aluepolitiikan peruspilarina on, että valtio antaa kunnille taloudelliset valmiudet huolehtia peruspalveluiden tarjonnasta molemmilla kotimaisilla kielillä.
- aluepoliittisten toimijoiden on saatava realistiset mahdollisuudet toimia tehokkaasti ja tavoitteellisesti.
- valtion ja kuntien on annettava varoja koko maan kehittämiseen, jotta alueelliset erityispiirteet kuten osaaminen, kulttuuri, elinkeino- sekä yhteiskuntarakente huomioidaan ja otetaan talteen kehityksen voimavaroina.

4. Tasapainoinen kaupunkien ja maaseudun kehittäminen

Eurooppalaisesta perspektiivistä katsoen Suomi on maa, joka maantieteellisiltä ominaisuuksiltaan ja asumisrakenteeltaan on maaseutuvaltainen. Kaupungistuminen on suhteellisen nuori ilmiö, vaikkakin se on ollut jo erityisesti 1960-luvulta saakka vallitseva suuntaus. Väestön keskittyminen kasvukeskuksiin lisääntyi viimeksi 1990-luvulla. Korkeasuhdanteen aikana väestön keskittyminen pyrkii lisääntymään ja matalasuhdanteen aikana se pysähtyy.

Vuosituhanne vaihteesta alkaen yliopistokaupunkien ja keskisuurten kaupunkien kuten Jyväskylän ja Vaasan kasvu on kiihtynyt. Maahan on syntynyt pienten ja keskisuurien kaupunkien verkosto, joissa on useita keskuksia eli ne muodostavat ns. moniydinrakenteen. Suomalainen aluepolitiikka pitää tätä kaupunki- ja aluekeskusrakennetta tärkeänä, sillä niissä työllisyys kasvaa, innovaatiot ja kilpailukyky lisääntyvät ja itse verkosto edistää tasapainoisen kehityksen syntymistä. Aluepolitiikassa tämä dynamiikka nostetaan esiin aluekeskus- ja osaamiskeskusohjelmissa.

Aluekeskusten tulee myös toimia ympäröivien seutujen kasvun edistäjinä. On tutkittava tarkemmin, kuinka tämä aluekeskusten “kylvövoima” saadaan toimimaan tehokkaasti. Ympäristöalueet voidaan jakaa eri tyyppeihin. Ydinmaaseutu ja kasvukeskusten voimakkaalla vaikutusalueella sijait-

seva maaseutualueet ovat pääosin hyvinvoivia alueita. Haja-asutusalueilla väestön väheneminen on ongelma muun muassa siksi, että palvelujen tarjonta vähenee. Valtio ja kunnat ovat antaneet maaseutupolitiikan myötä voimavaroja paikallisten toimijaryhmien kehitystyöhön. Toinen tapaa tukea kehitystä kylätasolla on antaa tukea paikallisille kyläkaupoille.

Rkp:n mielestä

- aluepolitiikan kulmakivi on tukea aluekeskusten tasapainoista kehitystä.
- maaseudun kehityspotentiaalia kerätään talteen valtion ja kuntien tukiessa paikallisten toimijoiden toimintaa.
- on tärkeää edistää uusia keinoja palveluntarjonnan turvaamiseksi taloudelliselta pohjalta.

Rkp:n mielestä myös

- aluekeskus- ja osaamiskeskusohjelmiin tarkoitetut voimavarat suunnataan suoraan kehitystoimintaan eikä hallintoon ja byrokraatiaan.
- paikallisten toimijaryhmien on saatava voimavaroja maaseudun kehittämiseksi alhaalta ylöspäin
- on kehitettävä uusia tapoja tuottaa palveluja ja turvata niin yksityisten kuin julkisten palvelujen saanti, esimerkiksi tukemalla kyläkauppatoimintaa.

5. Kilpailu työvoimasta

Työllisyys on hyvinvointivaltion tärkein lähtökitejä. Uusien työpaikkojen luonti niin kasvukeskuksiin kuin niiden ulkopuolellekin on haaste aluepolitiikalle. Kilpailu työvoimasta on ratkaiseva tekijä aluekehityksessä ja monipuolisen elinkeinorakenteen säilyttämisessä. Työvoima liikkuu ja kilpailu koulutetusta ammattilaistyövoimasta on suuri. Sen lisäksi ennusteet kertovat kolmen vuosikymmenen tietojen valossa, että väestön määrä vähenee jatkuvasti suurimmassa osassa nykyisistä maakunnista. Tällaista väestönasutuskehitystä tulisi estää vastakkaisella muuttoliikkeellä - suuntana maaseutu.

Työllisyystilanne vaihtelee paikoittain suurestikin. Työttömyysaste on edelleen korkea useimmissa kaupungeissa kuten myös haja-asutusalueilla. On syntynyt uusi riski työelämästä syrjäytymiseen. Monilla hyvinvoivilla maaseutualueilla on tilanne päinvastainen, työttömyyttä on vähän ja voimakkaimmin kasvavien toimialojen ja yritysten on vaikea saada työvoimaa.

Ihmisryhmät kuten ikäihmiset, pitkäaikaisyöttömät ja kouluttautumattomat nuoret ovat vaarassa jäädä työelämän ulkopuolelle. Vastuu näiden ryhmien työllistamisestä ja erityisesti työllistämisen parantamisesta on langetettu alueellisille ja paikallisille toimijoille. Työmarkkinatukijärjestelmän uudistamisella on kuntia esimerkiksi saatu aktivoitumaan parantaakseen työllisyyslannetta.

Työllistämistuella pyritään edistämään työttömien työnsaantia ja estää heitä syrjäytymästä työelämästä. Kokemukset osoittavat, että tuen vaikutukset vaihtelevat sen mukaan onko henkilö ollut aiemmin julkisen tai yksityisen työnantajan palveluksessa. Yksityisen työnantajan palveluksessa olleilla on ollut parhaimmat mahdollisuudet työllistyä uudelleen. Onnistuneimpiin työllistämistuloksiin päästy starttirahan avulla.

On hyvin todennäköistä, ettei julkisen alan työpaikkojen määrä kasva tulevina vuosina – pikemminkin päinvastoin. Työllisyysasteen kohoaminen on siten riippuvainen yksityisen sektorin kasvusta. Valtiollisen toiminnan hajautus on yksi aluepolitiikan keinoista, mutta se ei ratkaise perusongelmaa kokonaan. Me tarvitsemme lisää yrittäjiä ja yrityksiä, jotka luovat työpaikkoja itselleen ja muille.

Vuosien 2003 – 2007 hallitusohjelma on nostanut esiin yrittäjyyden ja sen edistämisen yhtenä vaalikauden tärkeimpänä kysymyksenä. Mikroyritysten toimintaa varten ja sukupolvenvaihdoksia helpottavien toimenpiteiden tueksi tarvitaan erityislainsäädäntöä. Veropoliittisilla päätöksillä on myös vaikutuksensa yrittäjämapiiriin. On tärkeää rohkaista erityisesti naisten ja nuorten yrittäjyyttä. Vuonna 2003 aloitettiin ainutlaatuinen kolmivuotinen hanke: kolmessa Lapin aluekunnassa ja ns. A-saaristolokunnassa poistettiin työnantajien sosiaaliturvamaksut uusien yrittäjien houkuttelemiseksi paikkakunnalle. Nämä toimenpiteet ja saadut kokemukset tulisi arvioida.

Etätyöskentelyä voidaan kehittää edelleen. Tällä alueella on suuri työllistämispotentiaali, joka edellyttää hyvin toimivia viestintäyhteyksiä ja osaavaa työvoimaa. Kuntien ja maakuntaliittojen oma toiminta on hyvin tärkeää ja Suomessa on alueita, joissa on onnistuttu hyvin. Täällä ovat jopa paikalliset koulutuslaitokset osallistuneet taloksiin, jotta tarvittavaa työvoimaa on ollut käytettävissä.

Elävän maaseudun ja saariston perusta on rakennettu peruselinkeinojen varaan, siitä huolimatta, että niiden parissa työskentelevien määrä vähenee. Maa- ja metsätaloudelle, turkistaloudelle ja ammattikalastukselle on taattava toimintaedellytykset tulevaisuudessakin. Maataloudelle olisi esimerkiksi annettava valmiudet korvaavaan toimintaan mikäli EU:n tuen määrä vähenee. Ruotsinkieliselle Suomelle on erittäin tärkeää, että saaristossa asuvan väestön elinehdot turvataan. Siksi maa- ja metsätalouden sekä ammattikalastuksen toimintaedellytykset olisi taattava.

Rkp:n mielestä:

- korkea työllisyysaste on yksi tärkeimmistä Suomen ylläpitämistä hyvinvoinnin tekijöistä. Valtion on siksi priorisoitava toimintaansa työllisyysasteen hyvänä pitämiseksi.
- kansallista väestönkehitystä ja erityisesti alueellista väestönkatoa tulisi hillitä maahanmuuton avulla.
- paras aluepolitiikka on yrittämisen toimintaedellytyksiä luovaa.

Siksi Rkp: mielestä

- Suomi tarvitsee erityislainsäädännön, joka tukee mikroyrityksiä ja yritysten sukupolvenvaihdoksia helpottavia toimenpiteitä.
- verotuksessa käytettävää kotitalousvähennysjärjestelmää on jatkettava ja edelleen kehitettävä. Tällä tavoin voidaan edistää työllistämistä ja taistelua harmaata taloutta vastaan.
- on tärkeää rohkaista naisia ja nuoria yritystoimintaan.
- työllistämispolitiikan on lähdettävä ajatuksesta, että yksilön pääsyä työmarkkinoille on helpotettava, ja että erityisesti julkisen sektorin on kannettava paremmin vastuunsa työttömien tukityöllistämisessä.
- on oltava valmiudet lisätä kansallista peruselinkeinojen tukea mikäli EU-tukea vähennetään.
- olisi arvioitava kokemukset kokeilusta, jossa työnantajien sosiaaliturvamaksut poistettiin.

6. Koulutus on paikallinen kannustin

Koulutuksella on keskeinen tehtävä aluepolitiikassa. Työvoiman pätevyys ja valmiudet peilaavat yhteiskunnan tarpeita. Paikallisilla ja alueellisilla koulutuksen järjestäjillä on suuri vastuu tiedon ja osaamisen ylläpidossa. Menestyksellä aluepolitiikka mitoitetaan ja suunnittelee koulutuksen, joka kehittää seudun elinkeinoelämää ja luo opintojen jälkeisiä työpaikkoja.

Ammattitutkinnon suorittaneen työvoiman tarve kasvaa lähivuosina huomattavasti suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle. Ammattikoulutuksen asemaa on nostettava, minkä yhtenä työkaluna on opinto-ohjaus. Yhteistyötä lukioiden ja toisen asteen ammattikoulutuksen välillä voidaan vahvistaa. Symbioosisuhde on erityisen tärkeässä asemassa niillä alueilla, joissa oppilaita on vähän, ja joissa myös voimavarat ovat vähäiset. Monipuolinen kouluverkosto on tärkeä osa menestyksestä aluepolitiikkaa, ja se on tarpeellinen huolehdittaessa paikallisen työmarkkinan tarpeista.

Etä- ja aikuiskoulutusta on myös mahdollista kehittää. Pienten lukioiden on löydettävä uusia toimintamalleja säilyäkseen hengissä, sillä vaatimukset lukioiden kurssivalikoimasta kasvavat ja koulujen välinen kilpailu kiristyy. Tällainen uusi toimintamuoto on virtuaalilukio. Ikäluokkien pienentyessä on tärkeää, että seutua kehitetään edelleen. Aikuiskoulutuksen tärkeys huomataan, sillä työvoiman pätevyysvaatimukset muuttuvat aiempaa nopeammin.

Suomessa on tiheä yliopistojen, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten verkosto. Laajalle levinnyt verkosto on mahdollistanut alueellisen läsnäolon kaikissa maakunnissa ja yhteistyön korkeakoulujen ja elinkeinoelämän välillä seututasolla. Tutkimuksen ja kehityksen osuus BKT:sta on noussut vuoden 1997 lukemasta 3,0 % vuoden 2005 lukeen 3,9 %. Helsingin, Tampereen, Oulun ja Turun alueet vastaavat suurimmaksi osaksi tehdyistä toimenpiteistä.

Korkeakoulujen merkitys alueellisina kehitysmoottoreina kasvaa siksi yhä. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyö avaa uusia mahdollisuuksia opiskelijoille. Innovaatiopolitiikkaa olisi suunnattava siten, että kehitystyö saisi enemmän jalansijaa korkeakoulujen toiminnassa kolmannen tehtävän mukaisesti. Korkeakoulujen tiedot ja osaaminen olisi saatava käyttöön seutukuntien hyväksi parhaalla mahdollisella tavalla. Koska Suomi panostaa jo hyvin paljon tutkimukseen ja kehittämiseen, on meidän pyrittävä olemaan parempia tulosten taltiointissa ja hyödyntämisessä. Panostuksia olisi kohdennettava yhä enemmän suoraan koulutukseen, tutkimukseen ja kehitykseen ja niukemmin byrokraatiaan ja hallintoon.

Rkp:n mielestä

- koulutus, kehitystyö ja tutkimus ovat tärkeitä seutujen kehityspotentiaalille.
- korkeakouluja tulisi innostaa lisäämään kolmannen tehtävänsä mukaisesti ympäröivän yhteiskunnan hyväksi tapahtuvaa tutkimus- ja kehitystoimintaa.
- ruotsinkielinen koulutustoiminta tulisi sijoittaa siten, että seuduille saataisiin riittävästi pätevää työvoimaa hoitamaan lakisääteisiä terveydenhuollon, päiväkotitoiminnan, koulu- ja oikeuslaitoksen tehtäviä sekä huolehtimaan elinkeinoelämän tarpeista.

Siksi Rkp:n mielestä

- ammattikoulutusta olisi saatava ruotsin kielellä kaikilla tasoilla paikallisten työmarkkinoiden tulevaisuuden tarpeiden tyydyttämiseksi.
- kuntien tulisi jouduttaa koulutuksen sopeuttamista paikallisen työelämän nykyisten ja tulevien tarpeiden mukaiseksi.
- ammattikoulutus tulisi tehdä houkuttelevaksi vaihtoehdoksi ja siksi koulutuksen tasoa tulee nostaa.
- aikuiskoulutuksen tehtävä on nostettava esiin, sillä työelämän osaamisvaatimukset muuttuvat yhä nopeammassa tahdissa.

7. Esteettömyys ja liikenneyhteydet

Toimivat liikenne- ja kulkuyhteydet ovat välttämättömiä, jotta koko maa voisi elää ja erityisesti siksi, että välimatkat ovat pitkiä. Liikenneyhteydet on tärkeä palvelumuoto, jolla on suuri kansantaloudellinen merkitys. Niiden saatavuus on turvattava, jotta seudullinen esteettömyys toimisi. Alalle voidaan laskea kuuluvaksi toimintoja kuljetuksen, postipalveluiden, energian ja liikenteen saralta.

Koska Suomen väestö on keskittynyt maan eteläisiin ja läntisiin osiin, myös elinkeinotoiminta ja työpaikat ovat tiivistyneet näille alueille. Pitkin Suomenlahden rannikkoseutua ja pääkaupunkiseudulla yhteensä asuu miljoona asukasta. Rannikkokaupungit Kotka, Turku, Pori, Vaasa ja Oulu

ovat myös suuria väestökeskuksia. Koska meriliikenteen merkitys ulkomaankaupassa kasvaa – sen osuus kuljetuksesta on 80 % - kasvaa näiden keskittymien merkitys koko ajan. Satamiin, liikenneväyliin ja logistiikkaan kohdistuvia edistäviä toimenpiteitä tulisi siksi priorisoida.

Suomen perustieverkoston kunto heikkeni voimakkaasti laman aikana. Tehdyistä huomattavista panostuksista huolimatta tarvitaan edelleen suuret määrät varoja, jotta tieverkoston taso voidaan säilyttää, ja vielä enemmän varoja tarvitaan tason parantamiseksi. Jos toimenpiteisiin ei ryhdytä pikaisesti, kasvavat kustannukset muutaman vuoden kuluttua moninkertaisiksi.

Alueellinen tiehallinto tekee päätökset tietöiden toteuttamisesta. Järjestelmä on toiminut hyvin joillakin seuduilla ja toisaalla taas huonommin. Tietyt tiepiirit suosivat projekteja, joissa kunta toimii osarahoittajana. Ei voida pitää kestävästä kehityksestä mukaisena menettelyä, mikäli kunnat asetetaan tällä tavoin eriarvoiseen asemaan toisiinsa nähden.

Suomen rataverkosta voidaan käyttää tehokkaammin henkilöjunaliikenteessä. Pienemmät rataosuudet, kuten esimerkiksi Hanko-rata, ovat ajoittain lopetusuhana. Tällöin valtion tuki junaliikenteelle on tarpeellinen. Jopa pitkään suunnitellut kiskobussien hankinnat on toteutettava. Tällöin pienempienkin rataosuuksien henkilöliikenne voitaisiin turvata ja jopa lisätä pitkällä aikavälillä. Kiskobussien käyttöön-

otto mahdollistaisi samalla junaliikenteen uudelleenkäynnistämisen jo lakkautetuilla rataosuuksilla. Keski-Uudenmaan tiheästi asutuilla alueilla tulisi raideliikennettä tukea, jotta alati kasvava ihmisten liikkuvuus alueella ei lisäisi henkilöautoilua voimakkaasti.

Myös muuta joukkoliikennettä on tuettava. Haja-asutusalueiden linja-auto- ja taksipalvelut ovat riippuvaisia tästä tuesta. Yksityisautoilun aiheuttamat kustannukset vaikuttavat ratkaisevasti monien asuinpaikan valintaan. Kaupunkien joukkoliikennettä olisi myös tuettava.

Yhteyslaivaliikenne ja autolautat ovat ratkaisevassa asemassa, jotta saaristomme pysyy elävänä. Suunnitteilla oleva Merenkulkulaitoksen rakenteen uudistus ei saa heikentää palvelujen tasoa tai tuottaa lisää kustannuksia niille, jotka ovat riippuvaisia näistä palveluista. Kaikkien kansalaisten ja yritysten käytössä oleva koko maan kattava kilpailukykyinen tietoteknologia on tehokas aluepolitiikan työkalu. Valtion on tuettava laajakaistaverkoston ulottamista alueille, jotka ilman valtionapua jäisivät verkoston ulkopuolelle.

Rkp:n mielestä

- esteettömyys on tärkeä osa aluekehitystä ja
- alueiden väliset liikenneyhteydet ovat yleistä taloudellista kiinnostusta herättäviä palveluita, joita tulee tukea.

Rkp:n mielestä siksi

- on ryhdyttävä toimenpiteisiin perustieverkoston laatutason ylläpitämiseksi.
- myös junarataverkoston kunto on huomioitava, verkostoa on voitava käyttää tehokkaammin ja ratojen sähköistämistä jatketaan.
- henkilökiskoliikenteen tukemista on jatkettava ja kiskobussit on otettava käyttöön.
- kaukojunien on pysähdyttävä tärkeimpien aluekeskusten asemilla.
- meriliikenne on tärkeä linkki muuhun maailmaan ja Merenkurkun liikennesiten myös tärkeä liikenneväylä, jonka olemassaolo on turvattava.
- yhteysvene- ja lauttaliikenteen uudistus ei saa johtaa korkeampiin kustannuksiin tai heikentyneisiin palveluihin niille, jotka ovat riippuvaisia näistä palveluista, eivätkä polttoainehinnan vaihtelut saa vaikuttaa sovittuun palveluiden tasoon.
- valtion on kehitettävä rahoitusinstrumentteja tukemaan laajakaistaverkoston laajentamista alueille, joissa markkinavoimat eivät jyllää tai, jotka ovat jäämässä verkoston ulkopuolelle.
-

8. Vapaa-aika ja virkistys kehitysmahdollisuuksina

Vapaa-ajan rakentaminen merkitsee maaseudulle ja saaristolle suurta mahdollisuutta. Ympärivuotinen asuminen hajasijoitusalueilla on vähentynyt 31 % vuodesta 1980 lähtien, kun taas vapaa-ajan asumisen määrä on kasvanut 79 %. Maassamme on noin 470 000 vapaa-ajan asuntoa, joista viidennes sijaitsee rantatontilla. Väestö viettää yhä enemmän aikaa vuodesta mökeillään, moni haluaisi tehdä sieltä käsin etätöitä tai jopa muuttaa vapaa-ajan asuntoonsa kokonaan. Vapaa-ajan asumisella on paljon kehitysmahdollisuuksia.

Kunnilla itsellään tulisi olla oikeus päättää myös kaavoitustyössään milloin vapaa-ajan asunto voidaan muuttaa ympärivuotiseksi asunnoksi. Rantarakentamista on saatava jatkaa hyväksytyjen suunnitelmien pohjalta. On tärkeää ottaa huomioon ympäristönäkökulma kaikessa rakentamisessa, ja että kehitystyön on tapahduttava kestävästä kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Ranta- ja rannikkoalueet ovat haavoittuvia alueita, ja yhteiskunta on suurien haasteiden edessä soveltaessaan kestävästä strategiana näillä alueilla. Sen täytyy kyetä pitämään rannikkoseudut asuttuina, turvata niiden elinkeinoelämän perusta sekä toteuttaa hyvää luonnon- ja ympäristösuojelua. Tätä tarkoitusta varten valtion on pystyttävä yhtenäistämään rannikkoalueiden hallintoa, joka kirjataan Suomen rannikkostrategiaan.

Useiden kuntien asukasmäärä kaksinkertaistuu tai jopa moninkertaistuu kesäkuukausien aikana. Tämä asettaa suuria vaatimuksia kunnallisille palveluille ja infrastruktuurille. Koska valtionosuusjärjestelmä uudistetaan olisi tutkittava mahdollisuuksia ottaa käyttöön ns. vapaa-ajan asumista mittaava kerroin kuntien valtionosuuksien määräytymisessä.

Rkp:n mielestä

- viranomaisten välistä yhteistyötä tulisi tehostaa ranta-alueiden kaavoituskysymyksiä ratkottaessa. Myös avoimuutta ja osallistumista olisi jatkossa lisättävä.
- kuntien, maakuntaliittojen ja alueellisten ympäristökeskusten tulisi ottaa huomioon toiminnassaan - kuten esimerkiksi kaavoituksessa ja lupamenettelyssä - ympäristön asettamat vaatimukset, toimintansa luonteen sekä mahdollisuudet säilyttää alueen työllisyys.
- Itämeren suojeluohjelman toteuttaminen ja vesiensuojelun lisäämiseen tähtäävä yhteistyö asetetaan tärkeysjärjestyksen kärkeen.
- valtion on tutkittava mahdollisuutta lisätä tuen myöntämistä hankkeisiin, jolla kehitetään haja-asutusalueiden sekä ympärivuotisesta että vapaa-ajan asumisesta syntyvien jätevesien käsittelyä.
- valtionosuusjärjestelmää olisi kehitettävä, jotta kuntien valtionosuuksiin voitaisiin soveltaa vapaa-ajanasumista mittaavaa kerrointa.

9. Hallinto ja kehitystoiminta

Suomen aluepolitiikan toteuttaminen ja kaantuu usealle toimijalle erityisesti alueellisella tasolla. Alueellisen kehityksen päävastuu on valtiolla ja kunnilla.

Voimavaroista päättäminen ja strateginen sisällönsuunnittelu tehdään pääasiassa yhteistyössä ja yhteisymmärryksessä. Kunnilla on avainasema vaikuttaa paikalliseen aluepolitiikkaan. Kunnat itsehallintonsa avulla ovat luonnollinen perusta yhteistä asuinseutua rakennettaessa. Yksittäisillä kuntien tekemillä toimenpiteillä voi olla myönteisiä vaikutuksia koko seudulle. Kunnat ovat selvästi riippuvaisia toisistaan. Siksi on tärkeää tehdä yhteistyötä esimerkiksi infrastruktuurin, maankäytön, koulutuksen ja elinkeinoelämän kysymysten äärellä.

Valtiollinen aluehallinto on organisoitava sopivalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Maakuntaliittojen tehtävä, voimavarat ja toimivalta on tehtävä selväksi parantaaksemme alueellisen tason toimintakykyä. Toimintamallissa on huomioitava asukkaiden itsehallinto ja kuntien toiminta.

Suomenruotsalainen väestön näkökulmasta katsottuna on tärkeää pitää suomenruotsalaista kulttuuria kehityksen voimavarana ja huomioida suomenruotsalaisten tarve saada palveluja omalla kielellään. Tehtäessä muutoksia hallinnossa alue- ja maakuntatasolla on palvelujen saanti molemmilla kielimaisilla kielillä turvattava. Monenlainen yhteistyö yli hallinnon aluerajojen on yksi tapa turvata laadukas palvelu omalla äidin-

kielellä. Hallintouudistuksia suunniteltaessa on myös arvioitava kielelliset seuraukset. Kansalaisten perustuslailliset oikeudet, mukaan lukien kielelliset oikeudet, on huomioitava ja siksi hallinnon joustavuus ja uudella tavalla ajattelu on sallittava. On tuettava uusia keinoja, joilla järjestöt voivat liittää kielikysymykset toimintansa laadun kehittämiseen.

Hajasijoittamisen mahdollisuutta olisi harkittava aina kun valtion toimintaa rationalisoidaan tai siihen tehdään organisaatiomuutoksia.

Rkp:n mielestä

- palvelut molemmilla kotimaisilla kielillä on turvattava, kun hallintoa uudelleen järjestellään maakunta- ja aluetasolla.
- suomenruotsalainen kulttuuri on tärkeä kehityksen voimavara, joka on huomioitava hallintoa uudelleen järjestettäessä.
- ennen hallintouudistuksia on aina ensin arvioitava kielelliset seuraamukset.

Siksi Rkp:n mielestä

- valtion on järjestettävä alueellinen hallinto uudelleen tarkoituksenmukaisella ja toimivalla tavalla ja hallinnon on huomioitava asukkaiden itsehallinto ja kuntien toiminta maakuntalähtöisesti.
- aluekuntia ja -keskuksia on kehitettävä edelleen siten, että alueellisia kehitysstrategioita voidaan toteuttaa menestyksekkäästi.

